

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 3 มกราคม 2545

จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

ผมเขียนคอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง” ครบ 11 ปีในวันนี้ วันพรุ่งนี้ จะขึ้นปีที่ 12 นับเป็นการเขียนคอลัมน์ในช่วงเวลายาวนานที่สุดในชีวิตการเขียนหนังสือของผม ผลพวงจากการเป็นคอลัมนิสต์ก็คือ หนังสือรวมบทความจากหนังสือพิมพ์รวม 10 เล่ม และ จะออกสู่อบรณพิภพในปี 2545 อีก 3 เล่ม

ผมจับพลัดจับผลูมาเป็นคอลัมนิสต์ของหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน โดยคำแนะนำของอาจารย์ชัยอนันต์ สมุทวณิช วันหนึ่งในเดือนธันวาคม 2533 คุณสนธิ ลิ้มทองกุลให้ คุณวิรัตน์ แสงทองคำ บรรณาธิการไปพบผมที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อตกลงเกี่ยวกับ คอลัมน์ ขนาดความยาวของบทความ และการส่งบทความ และแล้วคอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ ถึงสนามหลวง” ก็ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2534

ตลอดระยะเวลา 11 ปีที่ผ่านมา ผมหยุดเขียนคอลัมน์เป็นครั้งคราว ส่วนใหญ่ เป็นเพราะป่วย หรือมิฉะนั้นก็เพราะเบื่อ บางครั้งติดภารกิจในหน้าที่ ไม่มีเวลาว่างพอที่จะเขียน คอลัมน์ได้ ความเบื่อเป็นโรคร้ายแรงของคอลัมนิสต์ เมื่อผมรู้สึกเบื่อ ผมเลือกที่จะหยุดเขียน มากกว่าการซังกะตายเขียน หนังสือพิมพ์บางฉบับ ดังเช่น *Financial Times* ให้คอลัมนิสต์ มีวันหยุดพักประจำปี โดยหยุดเขียนนานนับเดือน เมื่อกลับจากวันหยุด จะได้มีความ กระฉับกระเฉงในการเขียน และมีความคิดใหม่ที่จะนำเสนอ

ความสัมพันธ์ระหว่างผมกับ Manager Media Group แม้จะมีได้แน่นแฟ้น แต่นับว่าค่อนข้างดี คุณสนธิและผมต่างรักษาระยะห่างของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในประการ สำคัญ ผมมิได้ถูกกลืนหรือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น บทความของผมที่ตีพิมพ์ใน หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการ ไม่เคยถูกเซ็นเซอร์ ด้วยเหตุดังนี้ ผมจึงมิได้โอนอ่อนผ่อนตามเสียงเรียกร้อง ของผู้คนจำนวนมากที่ต้องการให้ผม ‘ออก’ จาก ผู้จัดการ ผู้คนจำนวนไม่น้อยตั้งข้อกังขาทั้งโดย จดหมายและโดยวาจาว่า เหตุใดผมจึงยังปักหลักอยู่ที่ผู้จัดการ ทั้งๆที่คุณ สนธิเป็น ‘คนเลว’ ใน สายตาของคนเหล่านั้น

ผมใช้ชีวิตในโลกสื่อมวลชนเป็นเวลายาวนาน และผ่านการเป็นคอลัมนิสต์ของหนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายฉบับ ผมยังไม่พบว่า มีนายทุนสื่อมวลชนคนใดเป็นอรหันต์ ความเป็นนายทุนกับความเป็นอรหันต์เป็นคุณสมบัติที่ไปด้วยกันได้ เส้นแบ่งนายทุนมีอาจแยกแยะสีขาวออกจากสีดำโดยเด่นชัด มีแต่สีเทาเต็มไปหมด หากผมต้องย้ายค่ายเพื่อแสวงหานายทุนสื่อมวลชนที่เป็นอรหันต์ หรือที่เป็น 'คนดี' ผมคงต้องเลิกเป็นคอลัมนิสต์ เพราะจะไม่มีนายทุนที่มีคุณลักษณะเช่นว่านี้ ไม่ว่าจะประเทศใด นักหนังสือพิมพ์ที่เติบโตขึ้นมาเป็นนายทุนล้วนมีอุปลักษณะด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะหัวจะล้านหรือไม่ และไม่ว่าจะลงพุงหรือไม่ก็ตาม

ด้วยเหตุดังที่พรรณนาข้างต้นนี้ การเคารพและยอมรับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้ผมยังอยู่โยงกับ *ผู้จัดการ* ต่อไป ผมให้ความสำคัญกับเงื่อนไขนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผมเคยมีประสบการณ์การถูกไล่ออกเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่ส่วนสำคัญยิ่งกว่าก็คือ ผมเห็นว่า หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนประเภทอื่นควรจะนำเสนอความคิดเห็นอันหลากหลาย มีความนำเสนอความเห็นเฉพาะจากจุดยืนและผลประโยชน์ของนายทุนเจ้าของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนนั้น

ผมเป็น 'คนนอกคอก' ทั้งในและนอกสังคมวิชาการ ผมจึงต้องการ 'พื้นที่สาธารณะ' สำหรับแสดงความคิดเห็นของผมเป็นอย่างยิ่ง หากสังคมไทยไม่มีพื้นที่สาธารณะสำหรับคนนอกคอกอย่างผม วัฒนธรรมการวิพากษ์ย่อมมีอาจออกงามได้ ในประการสำคัญผมเป็นสามัญชนไม่แตกต่างจากเจ้าของหนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการ* หากสามัญลักษณะของมนุษย์พิภพเพิ่มพูนตามกาลเวลา เหตุใดสามัญลักษณะของผมจะไม่เพิ่มพูนตามกาลเวลาด้วยเล่า ด้วยเหตุดังนี้ ผมจึงไม่เสียเวลาแสวงหานายทุนหนังสือพิมพ์ผู้เป็น 'อรหันต์' เพราะทราบแก่ใจตั้งแต่ต้นว่า ไม่มีวันพบได้

ปรากฏการณ์ที่นักเศรษฐศาสตร์ทำหน้าที่คอลัมนิสต์เป็นปรากฏการณ์ค่อนข้างใหม่ มีจำเพาะแต่กรณีของประเทศไทย หากเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในระดับสากลด้วย เมื่อผมเป็นนักเรียนในประเทศอังกฤษในทศวรรษ 2510 แม้นักเศรษฐศาสตร์จะเขียนบทความแสดงความคิดเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับปัญหาและนโยบายเศรษฐกิจ แต่เป็นการเขียนเป็นครั้งเป็นคราวหาได้มีคอลัมนิสต์ประจำไม่ ก่อนหน้านั้น จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ปรมาจารย์ทางเศรษฐศาสตร์แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งมีผลงานในหน้าหนังสือพิมพ์ที่มากกว่านักเศรษฐศาสตร์จำนวนมาก ก็หาได้มีคอลัมนิสต์ประจำเชกเช่นเดียวกัน

พอล แซมมวลสัน (Paul A. Samuelson) และมิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) นับเป็นนักเศรษฐศาสตร์ผู้บุกเบิกการเป็นคอลัมนิสต์นับแต่ทศวรรษ 2500 โดยที่คนหนึ่งเขียนประจำในนิตยสาร *Time* อีกคนหนึ่งในนิตยสาร *Newsweek* คนทั้งสองได้รับรางวัล

ในเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ในเวลาต่อมา มีใช้ด้วยงานเขียนในนิตยสาร หากแต่ด้วยงานเขียนในโลกวิชาการ

ภาวะฟองสบู่ของคอลัมน์นักเศรษฐศาสตร์เป็นปรากฏการณ์ที่มีอายุเพียงสองทศวรรษเศษ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะสาธารณชนต้องการฟังความเห็นของนักเศรษฐศาสตร์มากขึ้น อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะโลกเศรษฐกิจมีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น โดยหวังว่า นักเศรษฐศาสตร์จะสามารถอธิบายความซับซ้อนเหล่านั้นได้ดีกว่านักวิชาการสาขาอื่น

พอล ครุกแมน (Paul Krugman) นับเป็นคอลัมนิสต์ประชานิยม มีจำเพาะแต่ในสหรัฐอเมริกา เขาเคยมีคอลัมน์ในนิตยสาร *Fortune* และนิตยสาร *Slate* อันเป็น Online Magazine ของเครือ Microsoft ปัจจุบันปักหลักอยู่ที่ *The New York Times*

หนังสือพิมพ์ *The Financial Times* มีคอลัมน์ของนักเศรษฐศาสตร์อย่างน้อย 2 คน คือ แซมมวล บริตตัน (Samuel Brittan) และมาร์ติน วูล์ฟ (Martin Wolf) ส่วนผู้ที่ต้องการความเห็นเกี่ยวกับโลกธุรกิจก็ต้องอ่านคอลัมน์ของจอห์น เคย์ (John Kay)

นิตยสาร *Business Week* มีคอลัมน์ของแกรี เบ็กเกอร์ (Gary Becker) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก และโรเบิร์ต บาร์โร (Robert J. Barro) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

ภาวะฟองสบู่ของคอลัมน์นักเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทยเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่มีอายุทศวรรษเศษ เมื่อผมเปิดคอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง” ในหนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการรายวัน* ในเดือนมกราคม 2534 ภาวะฟองสบู่ทั้งในตลาดอสังหาริมทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำลังเบ่งบาน บทความเรื่องแรกที่ผมเขียนในคอลัมน์นี้ชื่อ “ขอบคุณชัตดัม สุสเซน” ในเวลานั้น อิรักกรีธาทัพยึดครองดินแดนประเทศคูเวตตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม 2533 โดยที่สหประชาชาติกำหนดเส้นตายให้อิรักถอนทหารออกจากคูเวตก่อนวันที่ 15 มกราคม 2534 และสหรัฐอเมริการ่วมกับพันธมิตรกำลังเตรียมตัวก่อสงครามอ่าวเปอร์เซีย

ผมแสดงความขอบคุณชัตดัม สุสเซน เพราะการก่อสงครามในตะวันออกกลางมีผลเท่ากับว่า ‘...ประธานาธิบดีชัตดัม สุสเซนได้ช่วยเหยียบเบรคให้แก่ระบบเศรษฐกิจไทย...’ และ ‘...ช่วยให้ระบบเศรษฐกิจไทยคืนสู่เนื้อแท้ของตนเอง...’ ในเวลานั้น การเก็งกำไรในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์และหลักทรัพย์ก่อให้เกิดภาวะฟองสบู่ทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถนำพา ระบบเศรษฐกิจไทยร่วงหล่นสู่หุบเหวแห่งหายนภัยได้ ผมวิพากษ์รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่หาได้ ‘...ใส่ใจที่จะหยุดยั้งหรือชะลอแรงผลักดันในการเก็งกำไรนี้ไม่ ส่วนสำคัญเพราะเหตุว่าบุคคลในคณะรัฐบาลได้ประโยชน์จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันเกี่ยวเนื่องด้วยการเก็งกำไร...’ เพียงช่วงเวลา 5 ปีภายหลังจากที่ผมขอบคุณชัตดัม สุสเซน ภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ในประเทศไทยก็ถึงบทรอบด้าน และระบบเศรษฐกิจไทยเผชิญภาวะวิกฤติครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย

ผมถามตัวเองอยู่เสมอว่า ผู้อ่านต้องการอะไรจากคอลัมน์นักเศรษฐศาสตร์ ผมพบคำตอบอยู่ 2 ข้อ ข้อหนึ่งก็คือ การนำเสนอบทวิเคราะห์ที่เฉียบคม และจุดประกายแห่งปัญญา ข้อที่สองก็คือ สารสนเทศทางเศรษฐกิจ หากคอลัมน์นักเศรษฐศาสตร์มุ่งขยายบทวิเคราะห์ และ/หรือข้อมูล คอลัมนิสต์จะต้องมีหน้าที่ติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจ และติดตามการเคลื่อนไหวในโลกวิชาการ เพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องมือการวิเคราะห์ปัญหาและปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจด้วย

ผมตั้งชื่อคอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง” โดยที่ (สำนัก) ท่าพระจันทร์ เป็นสัญลักษณ์ของหอคอยางข้าง ในขณะที่สนามหลวงเป็นโลกแห่งสามัญชนคนเดินถนน ลูกๆ ของผมมักจะตั้งข้อสังเกตว่า ทำไมผมจึงใช้เวลา ‘เดิน’ จากท่าพระจันทร์ไปสนามหลวงอยู่ตั้งหลายปี ทั้งๆที่สถานที่ทั้งสองอยู่ห่างกันไม่กี่กิโล ถึงสนามหลวงอยู่ใกล้ท่าพระจันทร์เพียงแค่นี้ แต่สำหรับผู้คนในหอคอยางข้าง ‘สนามหลวง’ อยู่ไกลยิ่ง

ในช่วงเวลา 11 ปีที่ผ่านมา ผมเขียนถึงผู้คนใน ‘สนามหลวง’ น้อยมาก เรื่องที่ผมเขียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องไกลตัวผู้คนใน ‘สนามหลวง’ แต่เป็นเรื่องที่สามารถสร้างผลกระทบ โดยที่คนเหล่านั้นไม่รู้ตัว

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผมจะมีเวลาสนใจ ‘สนามหลวง’ มากขึ้นในอนาคต